СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ
Махиня Олександр Миколайович

свідоцтво № 2069 від 30.12.2020 року дійсне до 30.12.2023 року, видане Міністерством юстиції України, дані про експерта наведені у реєстрі атестованих судових експертів Міністерства юстиції України відповідно за № 6796, м. Київ, вул. Здолбунівська, 7д, корпус «В», тел. +380 (50) 448 -10-42, e-mail: magnusrocot@gmail.com

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА

за результатами проведення будівельно-технічного дослідження

22.05.2023 **№1-05/23**

ВСТУП

16 травня 2023 року до судового експерта Махині О. М. від Президента Національного університету «Києво-Могилянська Академія», д.ф.н., проф. Квіта С. М. надійшла заява з проханням провести будівельно-технічне дослідження та підготувати висновок експерта з наступних питань:

1. Чи пристосований навчальний корпус №7 (м. Київ, по вул. Волоській, 12/4) для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?
2. Чи можна пристосувати навчальний корпус №1 (м. Київ, Контрактова площа, 4), що є пам'яткою архітектури національного значення, для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?
3. Чи можна пристосувати навчальний корпус №9 (м. Київ, вул. Набережно-Хрещатицькій, 27), що є пам'яткою архітектури національного значення, для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?
4. Чи можна пристосувати трапезну, церква Святого Духу та поварня (м. Київ, вул. Григорія Сковороди, 2), що є пам'яткою архітектури національного значення, для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?

Відповідно до вимог Закону України «Про судову експертизу» розділ II Судовий експерт Стаття 13. Права судового експерта п. 6 незалежно від виду судочинства судовий експерт має право проводити на договірних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених законом.

Згідно зі ст. 7 Суб'єкти судово-експертної діяльності Закону України «Про судову експертизу» судово-експертну діяльність здійснюють державні

спеціалізовані установи, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Проведення дослідження доручено:

– судовому експерту – Махині Олександру Миколайовичу, який є кандидатом технічних наук, доцентом, має вищу будівельну освіту з виробничим стажем роботи в будівельній галузі понад 25 років, а також кваліфікацію судового експерта із спеціальності 10.6 "Дослідження об'єктів нерухомості, будівельних матеріалів, конструкцій та відповідних документів" (свідоцтво № 2069 від 30.12.2020 року про присвоєння кваліфікації судового експерта, видане Міністерством юстиції України дійсне до 30.12.2023 року) та стаж експертної роботи з 2020 року (дані про експерта наведені у реєстрі атестованих судових експертів Міністерства юстиції України відповідно за № 6796).

Судовий експерт обізнаний про кримінальну відповідальність за ст. 384 Кримінального кодексу України за надання завідомо неправдивого висновку та за ст. 385 Кримінального кодексу України за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

_____ Махиня О. М.

Одночасно із заявою на дослідження надійшли наступні матеріали:

1.1. Технічний паспорт на громадський будинок: Казарма (корпус №7) за адресою м. Київ, вул. Волоська, буд. 12/4 /Інвентарна справа № 35413. Склав: Безщастна Т.М. – Київ: КК Київської міської ради «Київське міське бюро технічної інвентаризації», 2016 р – 17 с. (Копія).

1.2. Технічний паспорт на громадський будинок: Навчальний корпус №1 за адресою м. Київ, Контрактова пл., буд. 4/Інвентарна справа № 146751. Склав: Величко А. П. – Київ: Київське міське бюро технічної інвентаризації, 2015 р – 15 с. (Копія).

1.3. Технічний паспорт на громадський (виробничий) будинок: Будинок колишньої бурси (корпус №9) за адресою м. Київ, вул. Набережно-Хрещатицька, буд. 27 /Інвентарна справа № 637/18/1. Склав: Какалець О. В. – Київ: ТОВ «Корунд консалтинг», 2018 р – 8 с. (Копія).

1.4. Справа №17292/66566. Трапезна і поварня, що розташована на вул. Сковороди Григорія, 2, м. Київ. Склав: Кеник О. М. – Київ: Київське міське бюро технічної інвентаризації, 2007 р – 9 с. (Копія).

Після ознайомлення з матеріалами справи по суті, були призначені наступні *об'єкти будівельно-технічного дослідження*:

- будинки території корпусів №7, 1, 9 (будинок колишньої бурси), 10 (будинок братських келій Братського монастиря) і корпусу (трапезна, церква Святого Духу та поварня);
- нормативна і надана документація.

Предмет дослідження:

- об'ємно-планувальні і конструктивні рішення будинків-об'єктів дослідження;
- зміст нормативної і наданої документації.

Мета дослідження – проведення аудиту корпусів освітнього закладу на інклюзивність з наданням аналізу існуючого стану і рекомендаціями щодо поліпшення функціональних властивостей обстежених будинків, щодо доступності їх для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення у відповідності до діючих нормативних вимог.

Порядок виконання, оформлення висновку експерта з наданням відповідей на поставлені питання проводилося відповідно до вимог Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 року за №4038-XII (зі змінами на дату проведення дослідження), «Інструкції про призначення проведення судових експертиз та судових досліджень», «Науково методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень», затверджених наказом Міністерством юстиції України від 08.10.1998 року за № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 26.12.2012 №1950/5 із змінами на дату проведення дослідження) і «Інструкції про особливості здійснення судово експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах», затвердженої наказом Міністерства юстиції України 12.12.2011 року за №3505/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 07.09.2015 року №1659/5 зі змінами на да проведення дослідження), зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 09.09.2015 за №1087/27352

Методи дослідження: візуальні спостереження, інструментальні виміри, порівняння отриманих результатів спостереження і вимірювання з проектною і нормативною документацією, аналіз і синтез отриманих результатів, самоперевірка.

Візуально-інструментальне обстеження об'єктів будівельно-технічного дослідження були проведені судовим експертом Махинею О. М. 18.05.2023 року в денний час при природному освітлені в присутності провідного інженера з технічних питань НАУКМА Фігурного О. Г.

Фотофіксація здійснювалась у денний час доби цифровим фотоапаратом «SONY DSC-H5», (заводський номер 4595699).

Вимірювальні та технічні прилади:

- Лазерний далекомір «BOSH» GLM Professional (заводський/серійний номер 516/810054597, відповідність нормам EAEC N RU-DE.АЯ46.В.96254);
- Рулетка мірна L=5,0 м (JOBI prof).

Нормативні акти, методики, рекомендована довідкова та науково-технічна література:

2.1. Закон України «Про судову експертизу». (із змінами від 03.11.2022 включно): https:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4038-12#Text

2.2. Закон України «Про охорону культурної спадщини» (із змінами від 28.04.2012 включно): https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1805-14#Text

2.3. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» (із змінами від 16.10.2021 включно): https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1626-15#Text

2.4. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Мінюст України, наказ №1350/5 від 27.07.2015 (із змінами від 17.02.2023 включно): https:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#n14

2.5. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах. Мінюст України, наказ №3505/5 від 12.12.2011(із змінами від 17.02.2023 включно): https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text

2.6. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Мінюст України, нак. №1350/5 від 27.07.2015.

2.7. Методика «Організація проведення судових будівельно-технічних експертиз по цивільних справах», КНДІСЕ, 1999 рік, рішення про державну реєстрацію від 05.06.2009, реєстраційний код 10.6.01 (http://rmpse.minjust.gov.ua).

2.8. ДБН А.2.2-14-2016. Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування - К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2018 р.

2.9. ДБН В.1.2-9:2021. Основні вимоги до будівель і споруд. Безпека і доступність під час експлуатаці - К.: Мінрегіон України, 2022 р.

2.10. ДБН В.2.2-3:2018. Будинки і споруди. Заклади освіти – К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2018 р.

2.11. ДБН В.2.2-9:2018. Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення – К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2019 р.

2.12. ДБН Б.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення – К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2018 р.

2.13. ДСТУ-Н Б В.3.2-4:2016 Настанова щодо виконання ремонтно-реставраційних робіт на пам`ятках архітектури та містобудування – К.: Мінрегіон України, 2016 р.

ДОСЛІДЖЕННЯ

Терміни та визначення

Під час проведення цього дослідження га у цьому Висновку використані терміни та визначення понять, що:

– встановлені у ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]:

Адаптація - пристосування до нових умов, тут: пристосування середовища життєдіяльності, будівель і споруд до потреб маломобільних груп населення.

Акцент - контрастний орієнтир, елемент архітектурного середовища, інформаційно значущий для відвідувачів (споживачів), у тому числі маломобільних груп населення.

Візуальні засоби інформації - носії інформації у вигляді помітних зором текстів, знаків, символів, світлових сигналів, переданих у тому числі людям із порушенням функцій органів слуху.

Габарити - внутрішні і зовнішні розміри елементів архітектурного середовища (предметів і просторів) за їх крайніми виступними частинами.

Доступні для маломобільних груп населення будівлі і споруди - будівлі і споруди, у яких реалізований комплекс архітектурно-планувальних, інженерно-технічних, ергономічних, конструкційних і організаційних заходів, що відповідають нормативним вимогам щодо забезпечення доступності і безпеки маломобільних груп населення.

Доступність для осіб з інвалідністю - забезпечення жінкам та чоловікам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій і систем, послуг, як у міських, так і в сільських районах.

Елемент - архітектурний, технічний або механічний компонент ділянки, будівлі або приміщення, наприклад, робоче місце, місце відпочинку, душ, телефонна кабіна, двері, керуючий пристрій, ручка, поручень.

Зона - параметри і конфігурація функціонально організованого простору, не повністю відокремленого огороджувальними конструкціями.

Інклюзивність будівель і споруд - комплекс архітектурно-планувальних, інженерно-технічних, ергономічних, конструкційних і організаційних заходів для забезпечення доступності будівель і споруд, у яких кожна особа, незалежно від віку, статі, інвалідності, функціональних порушень, рівня комунікативних можливостей або обставин, може відчувати себе безпечно і комфортно без сторонньої допомоги і в міру своїх можливостей

Кишеня - ніша, простір, що прилягає до межі зони, приміщення комунікаційного шляху поза їх межами.

Комунікаційні простори - зони, приміщення будівель і споруд, ділянок, призначені, головним чином, для руху по них людських потоків.

Комунікаційні шляхи - частини комунікаційних просторів, призначені виключно для руху.

Ліфтовий хол - спеціальне приміщення, розташоване біля входу до ліфта.

Маломобільні групи населення (МГН) - люди, що відчувають труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні в просторі. До МГН віднесені особи з інвалідністю, люди з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітні жінки, літні люди, люди з дитячими колясками.

Мнемосхема - засіб забезпечення навігації (орієнтування) осіб з порушеннями зору, що є тактильним планом будівлі, об'єкта, окремих локацій об'єкта прилеглої території. Місце знаходження мнемосхеми має бути у доступному та зрозумілому для МГН місці переважно біля входу/виходу до будівлі (об'єкта). Також можна використовувати мнемосхеми з монтованим аудіосупроводом.

Особа із порушенням зору - особа, у якої повністю або частково відсутній зір або звужене поле зору.

Особа з інвалідністю - особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства.

Пандус - суцільна похила площина (елемент споруди), яка з'єднує дві різновисокі горизонтальні поверхні і влаштовується для переміщення колісних засобів і людей з однієї площини на іншу.

Парапет - глуха огорожа перепаду висот, конструктивний елемент, що огороджує шляхи руху і функціональні простори, поєднує функції за критеріями безпеки та інформаційності.

Піктограма - символічний малюнок, частіше за все стилізований елемент візуальної комунікації, невеличкі графічні символи, які передають певну інформацію.

Підйом - різниця рівнів (вертикальний розмір) між найближчими горизонтальними площинами похилого шляху руху.

Тактильні позначки - елементи, що мають містити коротку інформацію про окремі локації на об'єкті, виконану шрифтом Брайля.

Універсальний елемент - елемент, що проектується з урахуванням можливого використання усіма категоріями населення.

Фактура - рельєфність опорядження поверхні.

Хол - прохідний зал, що прилягає до комунікаційного приміщення.

Шлях руху - пішохідний шлях, який використовується МГН для переміщення по ділянці (доріжки, тротуари, пандуси), а також на вході до будівлі або споруди та всередині будівель і споруд (горизонтальні і вертикальні комунікації)

Шрифт Брайля - рельєфний (рельєфно-крапковий) спеціальний шрифт для читання і написання особами з порушеннями зору.

– встановлені у Законі України «Про охорону культурної спадщини» [2.2]:

Культурна спадщина - сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини.

Об'єкт культурної спадщини - визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти (об'єкти підводної культурної та археологічної спадщини), інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність.

Нерухомий об'єкт культурної спадщини - об'єкт культурної спадщини, який не може бути перенесений на інше місце без втрати його цінності з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду та збереження своєї автентичності.

Пам'ятка культурної спадщини (далі - пам'ятка) - об'єкт культурної спадщини, який занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, або об'єкт культурної спадщини, який взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності цим Законом, до вирішення питання про включення (невключення) об'єкта культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Охорона культурної спадщини - система правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних, інформаційних та інших заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіянню шкоди, забезпечення захисту, збереження, утримання, відповідного використання, консервації,

реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єктів культурної спадщини.

Зони охорони пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території (далі - зони охорони) - встановлювані навколо території пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території охоронна зона, зона регулювання забудови, зона охоронюваного ландшафту, зона охорони археологічного культурного шару, в межах яких діє спеціальний режим їх використання.

Дослідження - науково-пошукова, науково-практична діяльність, спрямована на одержання нової інформації про об'єкти культурної спадщини, історичні населені місця, традиційний характер середовища, який є типовим для певних культур або періодів розвитку.

Консервація - сукупність науково обґрунтованих заходів, які дозволяють захистити об'єкти культурної спадщини від подальших руйнувань і забезпечують збереження їхньої автентичності з мінімальним втручанням у їхній існуючий вигляд.

Пристосування - сукупність науково-дослідних, проектних, вишукувальних і виробничих робіт щодо створення умов для сучасного використання об'єкта культурної спадщини без зміни притаманних йому властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини, в тому числі реставрація елементів, які становлять історико-культурну цінність.

Реабілітація - сукупність науково обґрунтованих заходів щодо відновлення культурних та функціональних властивостей об'єктів культурної спадщини;

Ремонт - сукупність проектних, вишукувальних і виробничих робіт, спрямованих на покращення технічного стану та підтримання в експлуатаційному стані об'єкта культурної спадщини без зміни властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини.

Реставрація - сукупність науково обґрунтованих заходів щодо укріплення (консервації) фізичного стану, розкриття найбільш характерних ознак, відновлення втрачених або пошкоджених елементів об'єктів культурної спадщини із забезпеченням збереження їхньої автентичності.

Зміна об'єкта культурної спадщини - дії, що призводять чи можуть призвести до часткового або повного зникнення предмета охорони об'єкта культурної спадщини.

Облікова документація - документація, що формується в порядку обліку об'єктів культурної спадщини та містить дані щодо цінності об'єкта культурної спадщини, характерних властивостей, що становлять його історико-культурну цінність (предмет охорони об'єкта культурної спадщини), етапів розвитку, просторових, функціональних характеристик, стану збереження, а також дані проведених досліджень.

– встановлені у ДБН А.2.2-14-2016 [2.8]:

Автентичність - властивість об'єкта культурної спадщини, що характеризується збереженістю його первісної матеріально-технічної структури, форми та вигляду, ролі у навколишньому середовищі, що дозволяють розглядати його як історичне свідчення попередньої діяльності людини та твір мистецтва.

Дослідження пам'ятки - науково-пошукова та науково-практична діяльність, спрямована на одержання нової або уточнення існуючої інформації про пам'ятку та її середовище.

Збереження - комплекс науково обґрунтованих заходів, спрямованих на забезпечення цілісності пам'ятки та її автентичності.

Комплексні наукові дослідження - сукупність науково-дослідних, вишукувальних, науково-експериментальних, науково-технічних та науково-технологічних робіт, результати яких є основою для обґрунтування та прийняття науково-проектних рішень.

Науково-дослідні роботи - комплекс досліджень, які проводяться з метою отримання нових або уточнення існуючих даних про об'єкт проектування, і які передують розробленню науково-проектної документації.

Науково-проектна документація - сукупність текстових та графічних матеріалів, які на різних стадіях проектування визначають концептуальні чи принципові архітектурні, містобудівні, інженерні, конструктивні, технологічні та інші рішення, спрямовані на збереження пам’ятки

Науково-проектні роботи - роботи, які пов’язані зі створенням науково-проектної документації

Попередні роботи - початковий етап науково-дослідних робіт на пам'ятці, спрямований на ознайомлення з пам'яткою, її обстеження, попереднє вивчення літературних і графічних матеріалів, збір та узагальнення вихідних даних з метою визначення подальших науково-дослідних, вишукувальних та науково-проектних робіт.

Пристосування пам'яток - сукупність науково обґрунтованих заходів щодо створення умов для сучасного використання пам'ятки.

Ремонтно-реставраційні роботи - комплекс науково обґрунтованих виробничих заходів на основі науково-проектної документації, спрямованих на збереження пам'ятки. До ремонтно-реставраційних робіт відносяться: реставрація, реабілітація, консервація, музеєфікація та/або ремонт (реставраційний).

Дослідження нормативних документів щодо доступності будинків для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення

Згідно вимог ДБН В.1.2-9:2021 [2.9]:

Судовий експерт _____ Махиня О. М.

«5.7.1. Для забезпечення доступності об'єктів для маломобільних груп населення передбачаються:

- безпечні підходи і під'їзди до будівель і споруд;
- зручність у користуванні для мешканців, виробничого персоналу і відвідувачів;
- можливість користування без додаткової адаптації для маломобільних груп населення;
- безпечне переміщення усередині будівель;
- відсутність порогів і перепадів висот у дверних прорізах;
- наявність зони обслуговування маломобільних відвідувачів у громадських будівлях, торгових закладах тощо».

Згідно вимог ДБН В.2.2-9:2018 [2.11]:

«4.6. При проектуванні громадських будинків та споруд необхідно передбачати обладнання і пристрої, що враховують потреби всіх груп користувачів, у тому числі маломобільних без додаткової адаптації та пристосувань згідно з вимогами даних Норм та ДБН В.2.2-40. **У разі неможливості універсальних рішень під час реконструкції пристосування для маломобільних груп населення мають бути спроектовані таким чином, щоб не заважати іншим користувачам»**.

«4.7. **У разі реконструкції існуючих громадських будинків**, а також багатофункціональних громадських будинків і комплексів слід виконувати ці Норми та положення санітарних норм, а **для пам'яток культурної спадщини - вимоги ДБН В.3.2-1 та ДСТУ-Н Б В.3.2-4»**.

Згідно вимог ДБН В.2.2-3:2018 [2.10]:

«4.1 …Під час проектування закладів освіти слід керуватися вимогами ДБН Б.2.2-12, ДБН В.1.1-7, ДБН В.1.1-12, ДБН В.1.1-31, ДБН В.1.2-12, **ДБН В.2.2-40**, ДБН В.2.5-20, ДБН В.2.5-23, ДБН В.2.5-24, ДБН В.2.5-28, ДБН В.2.5-56, ДБН В.2.5-64, ДБН В.2.5-67, ДБН В.2.5-74, ДБН В.2.5-75, ДБН В.2.5-76, ДБН В.2.5-77, ДБН В.2.6-31. **При проектуванні закладів освіти необхідно забезпечувати доступність маломобільних груп населення до вхідної групи будівель та їх безперешкодне пересування у внутрішньому просторі приміщень згідно з ДБН В.2.2-40**, ДСТУ-Н Б В.2.2-31, прДСТУ EN 17210».

Згідно вимог ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]:

«4.1. …**У разі якщо в існуючих** житлових будинках та **громадських будівлях і спорудах неможливо у повному обсязі забезпечити вимоги доступності, зручності, інформативності і безпеки для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування»**

«4.2. **Доступність для МГН повинна забезпечуватися**:

- фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом, прилеглою територією, отриманням послуг;

- фізичною безпекою при потраплянні на об'єкт та пересуванні в ньому, прилеглою територією, отриманням послуг;
- можливістю вільного отримання інформації про об'єкт та послуги, що надаються; вільної навігації (орієнтування) по об'єкту та прилеглою територією».

«4.3. **При** проектуванні і будівництві нових об'єктів будівництва або **реконструкції, реставрації, капітальному ремонті та технічному переоснащенні існуючих** житлових будинків та **громадських будівель і споруд повинні бути забезпечені**:

- доступність місць цільового відвідування і обслуговування, а також безперешкодність переміщення всередині будівель і споруд усіх користувачів, зокрема МГН;
- безпека шляхів руху (у тому числі евакуаційних);
- безпека житлових будинків та громадських будівель і споруд;
- доступність місць прикладення праці усіх користувачів, в тому числі МГН;
- можливість евакуації людей в безпечну зону (з врахуванням особливостей осіб з інвалідністю);
- своєчасне отримання МГН повноцінної і якісної інформації, яка дозволяє орієнтуватися в просторі, використовувати обладнання (у тому числі для самообслуговування), отримувати послуги, брати участь у трудовому і освітньому процесах».

«4.4. Проектні рішення об'єктів повинні враховувати вільний доступ для усіх груп населення, в тому числі МГН. **При цьому проектні рішення не повинні обмежувати умови життєдіяльності інших груп населення, а також ефективність експлуатації будівель.**»

Висновки по аналізу нормативних документів щодо доступності будинків для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення:

1. При проектуванні закладів освіти необхідно забезпечувати доступність маломобільних груп населення до вхідної групи будівель та їх безперешкодне пересування у внутрішньому просторі приміщень.
2. При цьому проектні рішення не повинні обмежувати умови життєдіяльності інших груп населення, а також ефективність експлуатації будівель.
3. У разі якщо в існуючих громадських будівлях неможливо у повному обсязі забезпечити вимоги доступності, зручності, інформативності і безпеки для потреб осіб з інвалідністю, **здійснюється їх розумне пристосування**.

Дослідження по-першому питанню

Чи пристосований навчальний корпус №7 (м. Київ, по вул. Волоській, 12/4) для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?

Судовий експерт _____ Махиня О. М.

Об'єкт дослідження - **навчальний корпус №7**, що розташований по вул. Волоській, 12/4 у Подільському районі м. Києва, був побудований у 1930-му році та реконструйований у 2006-му році. Це п'ятиповерхова будівля, г-подібної форми.

Необхідно відмітити те, що навчальний корпус №7 був побудований до введення в дію нормативних вимог [2.12] щодо доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Виходячи з цього, згідно п. 4.1 ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12] у корпусі №7 неможливо у повному обсязі забезпечити вимоги доступності, зручності, інформативності і безпеки для потреб осіб з інвалідністю, а тому в ньому можливе, тільки, розумне пристосування.

В результаті натурного обстеження навчального корпусу №7 щодо доступності для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (МГН) було виявлене наступне.

Центральний вхід, що розташований на розі вулиць Волоської та Григорія Сковороди, не має ганку, що відповідає вимогам п. 6.1.1. ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12] (рис.1).

Рис. 1. Відсутність ганку на центральному вході корпусу №7

Тамбур на центральному вході до корпусу №7 має достатні розміри що відповідає вимогам п. 6.1.7. ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12] (рис.2).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «6.2.1. Шляхи руху до приміщень, зон і місць обслуговування всередині будівлі слід проектувати відповідно до нормативних вимог до шляхів евакуації людей з будівлі. Шляхи руху по коридору слід приймати не менше ніж 1,5 м. Висота проходів у просвіті, по всій

їх довжині і ширині повинна бути не менше ніж 2,1 м. **При реконструкції будівель дозволяється зменшувати ширину коридорів за умови створення роз'їздів (кишень) для крісел колісних**». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується в межах розумного пристосування будівлі (рис. 3).

Рис. 2. Тамбур на центральному вході корпусу №7

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «6.2.6 Ширина дверних і відкритих прорізів у стіні, а також виходів із приміщень і з коридорів у сходову клітку повинна бути не менше ніж 0,9 м. Внутрішні дверні прорізи не повинні мати порогів і перепадів висот підлоги. За необхідності влаштування порогів їх висота або перепад висот не повинні перевищувати 0,02 м». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 2 - 4).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «6.2.7 .Слід застосовувати двері на завісах однобічної дії з фіксаторами у положеннях "відчинено" і "зачинено". Слід також використовувати двері, що забезпечують затримку автоматичного зачинення

Рис. 3. Приклад шляхів руху до приміщень корпусу №7

дверей тривалістю не менше ніж 5 с». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 4).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «6.3.1.4. На шляхах евакуації перша та остання сходинки сходового маршу або поручні сходів повинні бути промарковані світловідбиваючими елементами (контрастна фарба, катафоти)». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 5).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «6.3.3.1 Житлові будинки і громадські будівлі та споруди слід обладнувати пасажирськими ліфтами та підйомниками (нахиленими або вертикальними піднімальними платформами) у випадку розміщення приміщень на поверхах вище або нижче поверху основного входу до будівлі (першого поверху) згідно з вимогами ДСТУ ІЗО 4190-6, ДСТУ ІЗО 9386-1, ДСТУ ІЗО 9386-2, ДСТУ ЕМ 81-70, ДСТУ ЕМ 81-71, НПАОП 0.00-1.02»; «6.3.3.3 Слід передбачати світлову та звукову інформативну сигналізацію біля кожних дверей ліфта» і «6.3.3.5 Кнопки ліфтів мають бути облаштовані тактильними позначками, які дублюють текстову інформацію. Текстову інформацію на кнопках слід виконувати збільшеним шрифтом у контрастному

Рис. 4. Приклад двостулкових дверей до приміщень корпусу №7

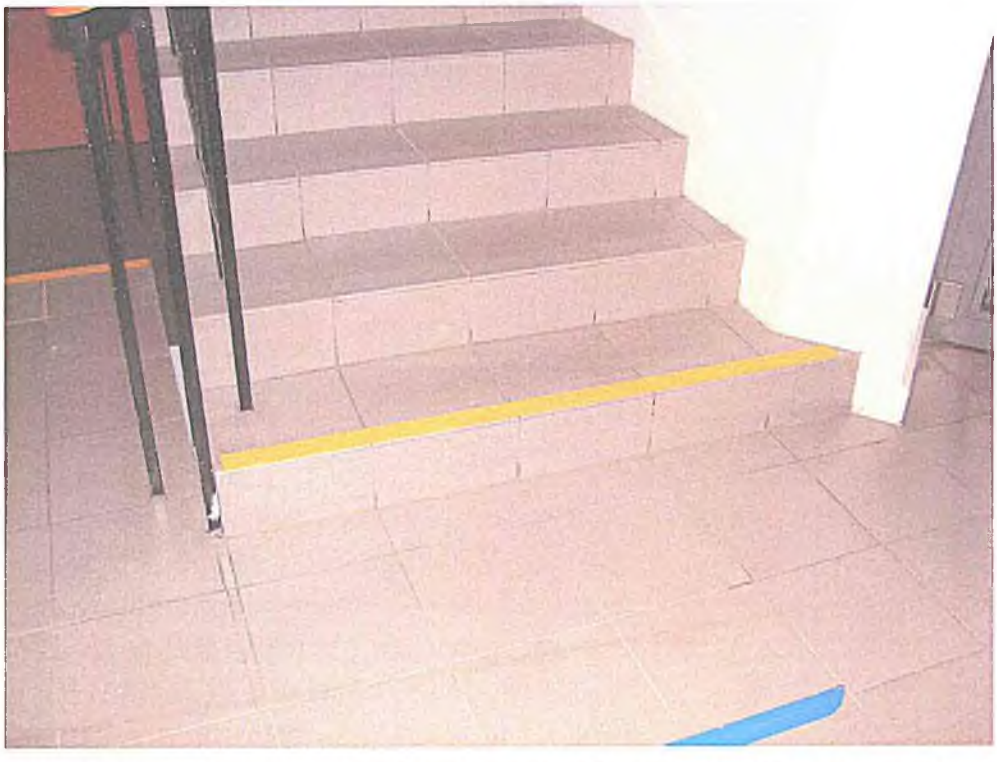

Рис. 5. Приклад маркування сходів світловідбиваючими елементами в корпусі №7

Судовий експерт Махиня О. М.

співвідношенні кольорів». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 6).

Рис. 6. Кабіна ліфту в корпусі №7

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «6.4.3 Візуальна інформація повинна розташовуватися на контрастному фоні з розмірами знаків, що відповідають відстані огляду» і «7.3.3 При проектуванні установ, організацій і підприємств елементи будівель та території повинні ідентифікуватися міжнародним символом доступності». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 2, 3).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «6.4.6 Прилади для відчинення і зачинення дверей, горизонтальні поручні, а також ручки, важелі, крани і кнопки різних апаратів, отвори торговельних і квиткових автоматів та інші пристрої усередині будівлі слід встановлювати на висоті не більше ніж 1,1 м і не менше ніж 0,85 м від підлоги і на відстані не менше ніж 0,4 м від бічної стіни приміщення або іншої вертикальної поверхні» і «6.4.7 Слід застосовувати дверні ручки, запори, засувки й інші прилади відчинення і зачинення дверей, що повинні мати форму, яка дозволяє особі з інвалідністю керувати ними однією рукою (кулаком) і не вимагає застосування надто великих зусиль або значних поворотів руки у зап'ясті». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 2 - 4).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «8.3.1 Тактильні інформаційні покажчики (далі - ТІП) - повинні дублювати плоско друковану текстову чи графічну інформацію у тактильному вигляді та шрифтом Брайля». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 7).

Рис. 7. Приклад тактильного інформаційного покажчика в корпусі №7

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «8.4.2.1 Для вільного орієнтування, отримання інформації та безпеки при пересуванні на шляхах руху до об'єктів соціальної, інженерно-транспортної інфраструктури, на пішохідних шляхах, прилеглих до об'єктів територій та всередині об'єктів необхідно використовувати контрастне співвідношення кольорів: шляхи до об'єкта; вхідні групи, складні ділянки (у вестибюлях, на перетинах шляхів руху) з метою забезпечення структурованості простору; дверні прорізи зовні та всередині». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 2 - 5).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «8.4.2.4 Усі прозорі чи скляні конструкції, які знаходяться на шляхах руху МГН, а також прозорі елементи об'єктів, де відбувається отримання інформації та послуг, придбання товарів, повинні мати контрастне маркування. Прозорі двері облаштовуються попереджувальною контрастною смугою на висоті від 1,0-1,5 м, із шириною смуги, ідентичною ширині дверного прорізу. Висота смуги повинна бути не менше ніж 0,1 м». В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що ця норма виконується (рис. 2, 4).

Згідно ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]: «11.4 В усіх громадських будівлях і спорудах при розрахунковій чисельності відвідувачів 50 осіб і більше або у разі розрахункової тривалості перебування відвідувача в будинку 60 хв і більше слід передбачати туалети загального користування з універсальною кабіною»; «11.5 Туалет для осіб у кріслах колісних повинен мати умивальник»; «11.6 Універсальна кабіна туалету загального користування повинна мати розміри в плані не менше ніж, м: ширина - 1,65, глибина - 1,8. У кабіні поруч з унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла колісного, а також гачки для одягу, милиць та іншого приладдя. В універсальній кабіні й інших санітарно-гігієнічних приміщеннях, призначених для користування всіма категоріями громадян, у тому числі особами з інвалідністю, слід передбачати встановлення поручнів, штанг, поворотних або відкидних сидінь. Раковина умивальника кріпиться так, щоб знизу був простір 0,7 м, а верхня її площина була на висоті 0,8-0,85 м від підлоги. Двері завширшки 0,9 м відчиняються назовні».

Згідно вимог ДБН В.2.2-3:2018 [2.10]: «6.62. У туалетах для учнів (студентів) одну з кабін слід передбачати універсальною (універсальна кабіна для осіб з особливими освітніми потребами /інвалідністю/) розміром не менше ніж: ширина – 1,65 м, довжина – 1,8 м. В універсальній кабіні, крім унітаза, передбачають умивальник, що обладнаний краном важільного типу, поручні на стінах і кронштейни на стіні біля унітаза на висоті 0,7-0,9 м; кабіна повинна обладнуватися системою сигналізації, ручки дверей та замикачі мають бути важільного типу, а також з можливістю відчинення замкнених дверей ззовні»

В результаті обстеження корпусу №7 виявлено, що вище наведені норми виконуються (рис. 8).

По-першому питанню: *В результаті будівельно-технічного дослідження було встановлено, що навчальний корпус №7 (м. Київ, по вул. Волоській, 12/4) відповідає нормативним вимогам щодо доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд».*

Судовий експерт _____ Махиня О. М.

а.

б.

Рис. 8. Приклад універсального туалету в корпусі №7

Судовий експерт Махиня О. М.

Дослідження нормативних документів щодо пристосування об'єктів культурної спадщини для потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення

Згідно вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини» [2.2]:

- **Об'єкти культурної спадщини, які знаходяться на території України, у межах її територіального моря та прилеглої зони, охороняються державою.**
- **Охорона об'єктів культурної спадщини є одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування.**

Стаття 2. Класифікація об'єктів культурної спадщини
2. За видами об'єкти культурної спадщини поділяються на:

- *історичні* - будинки, споруди, їх комплекси (ансамблі), окремі поховання та некрополі, місця масових поховань померлих та померлих (загиблих) військовослужбовців (у тому числі іноземців), які загинули у війнах, внаслідок депортації та політичних репресій на території України, місця бойових дій, місця загибелі бойових кораблів, морських та річкових суден, у тому числі із залишками бойової техніки, озброєння, амуніції тощо, визначні місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів;
- *об'єкти архітектури* - окремі будівлі, архітектурні споруди, що повністю або частково збереглися в автентичному стані і характеризуються відзнаками певної культури, епохи, певних стилів, традицій, будівельних технологій або є творами відомих авторів

Стаття 5. Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини
До повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, належить:

12) **затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації** з визначення режиму використання пам'ятки національного значення, меж і режимів використання її території та зон охорони, історико-культурного заповідника державного значення, історико-культурної заповідної території, їхніх зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць;

12^2) **затвердження технічної документації із землеустрою** щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території пам'ятки національного значення, історико-культурного заповідника державного значення, історико-культурної заповідної території, їхніх зон охорони, історичних ареалів населених місць);

14) **погодження** програм та **проектів** містобудівних, **архітектурних** та ландшафтних **перетворень**, меліоративних, шляхових, земляних робіт **на пам'ятках національного значення**, їх територіях, в історико-культурних заповідниках, на історико-культурних заповідних територіях, у зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, а також **програм і проектів, реалізація яких може позначитися на об'єктах культурної спадщини;**

16) заборона будь-якої діяльності юридичних або фізичних осіб, що створює загрозу об'єкту культурної спадщини, видатній універсальній цінності об'єкта всесвітньої спадщини або порушує законодавство у сфері охорони культурної спадщини;

17) надання дозволів на проведення робіт на пам'ятках національного значення;

18) **видання розпоряджень та приписів щодо охорони пам'яток національного значення**, об'єктів всесвітньої спадщини, **припинення робіт на них, їх територіях**, в зонах охорони, буферних зонах, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, **якщо ці роботи проводяться за відсутності затверджених або погоджених з відповідними органами охорони культурної спадщини програм та проектів, передбачених цим Законом, без дозволів або з відхиленням від них.**

Стаття 14[1]. Територія пам'ятки

1. **Територія пам'ятки** - це територія, історично і топографічно пов'язана з розпланувально-просторовою еволюцією пам'ятки, для якої визначається спеціальний охоронний режим її використання з метою збереження цілісності пам'ятки. Межі та режими використання території пам'ятки визначаються науково-проектною документацією, що складається за результатами проведених досліджень. **Рішення про затвердження науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання території пам'ятки приймається: центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, - щодо територій пам'яток національного значення.**

2. Режим використання території пам'ятки встановлює обмеження діяльності у використанні відповідної території (земель). **Будь-яка діяльність у межах території пам'ятки має здійснюватися з дотриманням режиму використання пам'ятки, у тому числі всіх обмежень у використанні земель, зокрема у сфері забудови.**

3. До затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення меж та режимів використання території пам'ятки відповідно до частини першої цієї статті межа території пам'ятки встановлюється:

2) для пам'яток архітектури - 20 метрів навколо периметра забудови;

Контур пам'ятки або орієнтовні координати географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару фіксуються в обліковій документації, складовою якої є технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж території пам'ятки, що затверджується:

– центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, - щодо пам'яток національного значення.

Для цілей цієї частини не вважається порушенням режиму території пам'ятки, навіть якщо це призведе до зменшення відстані від будівлі або споруди до пам'ятки, що охороняється, виконання відповідно до законодавства робіт з:

– **облаштування засобів безперешкодного доступу до будівель та споруд для забезпечення доступності і безпеки об'єктів для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;**

Стаття 22. Заборона знесення, зміни, заміни пам'яток та порядок їх переміщення (перенесення) **Пам'ятки, їхні частини, пов'язане з ними рухоме та нерухоме майно забороняється зносити, змінювати, замінювати, переміщувати (переносити) на інші місця.**

Стаття 24. Утримання та використання пам'яток

1. **Використання пам'ятки має здійснюватися відповідно до визначених або встановлених режимів використання, у спосіб, що потребує як найменших змін і доповнень пам'ятки та забезпечує збереження її матеріальної автентичності, просторової композиції, а також елементів обладнання, упорядження, оздоби тощо.**

Рішення про затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режимів використання пам'ятки приймається:

– центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, - щодо пам'яток національного значення.

2. До визначення у встановленому порядку режиму використання пам'ятки відповідно до частини другої цієї статті режим використання пам'ятки встановлюється відповідно до режимів використання, рекомендованих в обліковій документації або в охоронному договорі. **У разі невизначення режиму використання пам'ятки в обліковій документації, охоронному договорі на пам'ятці допускаються лише консервація, реставрація, музеєфікація, ремонт, пристосування.** Відомості про режими використання пам'ятки (у тому числі режими, встановлені відповідно до абзаців першого і другого цієї частини) вносяться до Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру як обмеження у використанні земель.
3. **Забороняється змінювати призначення пам'ятки, її частин та елементів, робити написи, позначки на ній, на її території та в її охоронній зоні без дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини.**

Стаття 26. Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт та пристосування пам'яток

1. **Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт, пристосування пам'яток національного значення здійснюються лише за наявності письмового дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини на підставі погодженої з ним науково-проектної документації. Розробленню проектів консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування пам'яток передує проведення необхідних науково-дослідних робіт, у тому числі археологічних і геологічних.** У складі організаційно-функціональної структури підприємства - виконавця робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування пам'яток мають передбачатися підрозділи та/або фахівці, які забезпечують виконання відповідних виробничо- технічних, виробничих функцій. Головний архітектор проекту, керівники та виконавці робіт повинні мати освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні для проведення відповідних робіт.

3. **Роботи із збереження об'єктів культурної спадщини проводяться згідно з реставраційними нормами та правилами, погодженими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини. Будівельні норми та правила застосовуються у разі проведення робіт із збереження об'єкта культурної спадщини лише у випадках, що не суперечать інтересам збереження цього об'єкта.**

Стаття 33[4]. Науково-проектна документація у сфері охорони культурної спадщини

Науково-проектна документація у сфері охорони культурної спадщини містить просторові дані, метадані та інші елементи, що складають його проектні рішення, і розробляється у формі електронного документа, формат якого встановлюється Кабінетом Міністрів України при визначенні складу та змісту науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини. **Науково-проектну документацію у сфері охорони культурної спадщини підписує кваліфікованим електронним підписом відповідальна посадова особа розробника документації**. У разі якщо у процесі розроблення науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини проект зазнав змін, такі зміни також засвідчуються кваліфікованими електронними підписами відповідальних осіб, які його розробили.

5. **Розробниками науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини є науково-проектні чи науково-дослідні організації, які відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Кабінетом Міністрів України.**

Стаття 37. Захист об'єктів культурної спадщини.

Будівельні, меліоративні, шляхові та інші роботи, що можуть призвести до руйнування, знищення чи пошкодження об'єктів культурної спадщини, проводяться тільки після повного дослідження цих об'єктів за рахунок коштів замовників зазначених робіт.

Згідно вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування» [2.8]:»

«4.4 **Розділи науково-проектної документації**, спрямовані на санітарно-епідеміологічну, екологічну, пожежну та іншу безпеку пам'ятки відповідно до Закону України "Про охорону культурної спадщини", **не повинні призводити до зміни пам'ятки, втрати її автентичності та/або погіршення її історичної, естетичної, наукової або художньої цінності**».

«4.6 До науково-проектної документації належать:

- протиаварійні роботи;
- невідкладні консерваційні роботи;
- ескізний проект (ЕП);
- проект (П);
- робочий проект (РП);
- робоча документація (Р)».

«4.8 Стадійність проектування визначається Реставраційним завданням (додаток Е). Проектування може виконуватись в:

- одну стадію - робочий проект (РП);
- дві стадії - проект (П), робоча документація (Р);
- три стадії - ескізний проект (ЕП), проект (П), робоча документація (Р)».

«4.9 У разі ремонту (реставраційного) пам'ятки або її частини можливе розроблення науково-проектної документації за робочим проектом (РП). В окремих обґрунтованих проектувальником випадках, у разі поліпшення експлуатаційних показників об'єктів, допускається розроблення лише дефектних актів і кошторисної документації».

«4.11 В залежності від складу та змісту робіт, визначених реставраційним завданням, документація може розроблятися на пам'ятку в цілому або її частини».

«4.13 Склад та зміст науково-проектної документації встановлюється в залежності від поставлених завдань, спрямованих на збереження пам'ятки».

Висновки по аналізу нормативних документів щодо пристосування об'єктів культурної спадщини для потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення:

1. Законом України «Про охорону культурної спадщини» [2.2] далі Законом визначено, що **будь-яка діяльність у межах території пам'ятки має здійснюватися з дотриманням режиму використання пам'ятки** (ст. 14^1 п.2); **пам'ятки чи їхні частини забороняється змінювати** (ст. 22, ст. 24).

2. Законом України «Про охорону культурної спадщини» [2.2] визначено, що **проведення робіт пристосування на пам'ятках національного значення здійснюється лише за наявності письмового дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини** (Міністерство культури України) **на підставі погодженої з ним науково-проектної документації** (ст. 5 п. 17, ст. 26).
3. Законом України «Про охорону культурної спадщини» [2.2] визначено, що **будівельні норми та правила застосовуються у разі проведення робіт із збереження об'єкта культурної спадщини лише у випадках, що не суперечать інтересам збереження цього об'єкта** (ст. 26 п. 3).
4. ДБН А.2.2-14-2016 [2.8] визначено, що **розділи науково-проектної документації**, спрямовані на санітарно-епідеміологічну, екологічну, пожежну та іншу безпеку пам'ятки відповідно до Закону України "Про охорону культурної спадщини", **не повинні призводити до зміни пам'ятки, втрати її автентичності та/або погіршення її історичної, естетичної, наукової або художньої цінності** (п. 4.4).
5. Реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки розпочинається з **Реставраційного завдання**, яке розробляється та погоджується спеціалізованою організацією, і затверджується замовником робіт. Реставраційним завданням визначається (ДБН А.2.2-14-2016 [2.8]): зміст, склад, технічні вимоги та основні заходи щодо проведення робіт на пам'ятках та до складу науково-проектної документації. **Затверджене реставраційне завдання** разом із листом-замовленням замовник передає виконавцю науково-проектної документації, з наданням необхідних вихідних даних для проектування (ДБН А.2.2-14-2016 [2.8]). **Науково-проектна документація** розробляється у відповідності до чинних нормативних документів спеціалізованою проектною організацією або архітектором, що має відповідний кваліфікаційний сертифікат, з досвідом роботи на пам'ятках культурної спадщини (ДБН А.2.2-14:2016 [2.8]). Науково-проектна документація **погоджується** центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини (Міністерство культури України) (ст. 5 п. 14, Закону). Науково-проектна документація, що отримала **погодження**, є підставою для отримання **дозволу** на проведення робіт на пам'ятках національного значення від центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини (Міністерство культури України).

Дослідження по-другому питанню

Чи можна пристосувати навчальний корпус №1 (м. Київ, Контрактова площа, 4), що є пам'яткою архітектури національного значення, для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?

Судовий експерт _____ Махиня О. М.

Об'єкт дослідження - **навчальний корпус №1 (Новий академічний корпус)**, що розташований на Контрактовій площі, 4 у Подільському районі м. Києва. Споруджений корпус у 1822-25 рр. архітектором А. Меленським для Київської духовної семінарії. Триповерховий корпус містив навчальні аудиторії та квартири викладачів, на третьому поверсі був гуртожиток студентів духовної академії. 1846 року за проектом архітектора П. Спарро було добудовано додаткові приміщення. у 1863-64 роках корпус ще раз перебудовано у стилі пізнього класицизму.

Навчальний корпус №1 відносять до **пам'ятки архітектури національного значення**, він має охоронний номер 15/5 згідно Декрету КМУ №26-93 від 17.03.1993р. (рис. 9)

Рис. 9. Охоронна дошка на корпусі №1

Під час натурного обстеження корпусу №1 було виявлено ряд суттєвих відхилень від нормативних вимог ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12] щодо доступності для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, а саме:

– згідно п. 6.3.3.1 «громадські будівлі та споруди слід обладнувати пасажирськими ліфтами та підйомниками (нахиленими або вертикальними піднімальними платформами) у випадку розміщення приміщень на поверхах

вище або нижче поверху основного входу до будівлі (першого поверху)». В корпусі №1 вони відсутні;

– згідно п. 6.3.1.1. «ширина маршу сходів всередині будівлі повинна бути не менше ніж 1,35 м з влаштуванням поручнів». В корпусі №1 присутні сходи, ширина маршів яких менша за нормативну (рис. 10);

Рис. 10. Приклад сходів в корпусі № 1

– згідно п. 6.2.6 «ширина дверних і відкритих прорізів у стіні, а також виходів із приміщень і з коридорів у сходову клітку повинна бути не менше ніж 0,9 м. При глибині відкритого прорізу більше ніж 1,0 м ширину прорізу слід приймати за шириною комунікаційного проходу, але не менше ніж 1,2 м. Внутрішні дверні прорізи не повинні мати порогів і перепадів висот підлоги. За необхідності влаштування порогів їх висота або перепад висот не повинні перевищувати 0,02 м». В корпусі №1 присутні прорізи ширина яких менша за нормативну з наявними високими порогами;
– згідно п. 11.4 «в усіх громадських будівлях і спорудах при розрахунковій чисельності відвідувачів 50 осіб і більше або у разі розрахункової тривалості перебування відвідувача в будинку 60 хв і більше слід передбачати туалети загального користування з універсальною кабіною. Такі туалети повинні бути розташовані на кожному поверсі на відстані не більше ніж 50 м». В корпусі №1 наявні туалети за своїми об'ємно-планувальними рішеннями не дають

можливості влаштування універсальної кабіни без додаткової реконструкції приміщень.

Наведені вище недоліки передбачають виконання комплексу робіт з **перебудови (реконструкції) і пристосування** будівлі корпусу №1 щодо виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]. Така реконструкція і пристосування будівлі буде **втручанням до пам'ятки архітектури**, що може призвести до **зміни об'єкта культурної спадщини**. Згідно Закону [2.2] вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури (ст. 26 п. 3 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»), тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення корпусу №1 повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» [2.2] у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 [2.8]. Це, в свою чергу, передбачає розробку і затвердження реставраційного завдання і науково-проектної документації, з її погодженням у відповідних виконавчих органів влади та отриманням дозволу на виконання робіт.

По-другому питанню: *В результаті будівельно-технічного дослідження було встановлено, що навчальний корпус №1 (м. Київ, Контрактова площа, 4) є пам'яткою архітектури національного значення. Виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» у повному обсязі передбачає втручанням до пам'ятки архітектури - навчального корпусу №1, що може призвести до зміни об'єкта культурної спадщини. Згідно ст. 26 п.3 Закону України «Про охорону культурної спадщини» вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури, тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення корпусу №1 повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування»*

Дослідження по-третьому питанню

Чи можна пристосовати навчальний корпус №9 (м. Київ, вул. Набережно-Хрещатицькій, 27), що є пам'яткою архітектури національного значення, для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?

Об'єкт дослідження - **навчальний корпус №9**, що розташований по вул. Набережно-Хрещатицькій, 27 у Подільському районі м. Києва. Будівлю, що тепер є одним з навчальних корпусів НаУКМА, було збудовано у 1778 р. за проектом, випускника Києво-Могилянської академії, Івана Григоровича-Барського. У 1824—1830 роках тут жив та навчався С. С. Гулак-Артемовський, композитор і співак, драматичний артист і драматург. Початково спланова но як

одноповерховий гуртожиток (бурса), де проживали студенти старої академії. В 1811 році після пожежі було добудовано другий поверх. Будинок складається з трьох об'ємів — центрального і двох бічних. Висунуті бічні крила утворюють курдонер перед центральним входом, який підкреслено портиком доричного ордера.

Навчальний корпус №9 (Бурса Київської академії) відносять до **пам'ятки архітектури національного значення**, він має охоронний номер 26 згідно Декрету КМУ №26-93 від 17.03.1993р (рис. 11).

Рис. 11. Охоронна дошка на корпусі №9

Під час натурного обстеження корпусу №9 було виявлено ряд суттєвих відхилень від нормативних вимог ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12] щодо доступності для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, а саме:

– згідно п. 6.1.1 «… При реконструкції житлових будинків та громадських будівель і споруд допускається зберігання ганку заввишки не більше 0,15 м від рівня вимощення або тротуару. В такому випадку необхідно влаштовувати пандуси». Ганок центрального входу корпусу №9 (рис. 12) має перепад від площадки до прилеглого мощення близько 0,6м. Якщо влаштовувати пандус

з ухилом 1:12, то його довжина має бути близько 7,2м. Такий пандус займе майже весь вимощений майданчик перед ганком, що змінить вигляд вхідної групи пам'ятки архітектури;

Рис. 12. Ганок корпусу №9

- згідно п. 6.3.3.1 «громадські будівлі та споруди слід обладнувати пасажирськими ліфтами та підйомниками (нахиленими або вертикальними піднімальними платформами) у випадку розміщення приміщень на поверхах вище або нижче поверху основного входу до будівлі (першого поверху)». В корпусі №9 вони відсутні;
- згідно п. 6.3.1.1. «ширина маршу сходів всередині будівлі повинна бути не менше ніж 1,35 м з влаштуванням поручнів. Усі сходинки в межах маршу повинні бути однакової геометрії і розмірів проступів і висотою підйому сходинок». В корпусі №9 присутні сходи, які не відповідають цим вимогам (рис. 13);
- згідно п. 6.1.7. «глибина тамбурів і тамбур-шлюзів у громадських будівлях та спорудах повинна бути не менше ніж 1,8 м … за ширини не менше ніж 2,2 м. В корпусі №9 ця норма не витримується;

– згідно п. 11.4 «в усіх громадських будівлях і спорудах при розрахунковій чисельності відвідувачів 50 осіб і більше або у разі розрахункової тривалості перебування відвідувача в будинку 60 хв і більше слід передбачати туалети загального користування з універсальною кабіною. Такі туалети повинні бути розташовані на кожному поверсі на відстані не більше ніж 50 м». В корпусі №9 наявні туалети за своїми об'ємно-планувальними рішеннями не дають можливості влаштування універсальної кабіни без додаткової реконструкції приміщень.

Рис. 13. Приклад сходів корпусу №9

Наведені вище недоліки передбачають виконання комплексу робіт з **перебудови (реконструкції) і пристосування** будівлі корпусу №9 щодо виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]. Така реконструкція і пристосування будівлі буде **втручанням до пам'ятки архітектури**, що може призвести до **зміни об'єкта культурної спадщини**. Згідно Закону [2.2] вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури (ст. 26 п. 3 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»), тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення корпусу №9 повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» [2.2] у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 [2.8]. Це, в свою чергу, передбачає розробку і затвердження реставраційного завдання і науково-проектної документації, з її

погодженням у відповідних виконавчих органів влади та отриманням дозволу на виконання робіт.

По-третьому питанню: *В результаті будівельно-технічного дослідження було встановлено, що навчальний корпус №9 м. Київ, вул. Набережно-Хрещатицькій, 27) є пам'яткою архітектури національного значення. Виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» у повному обсязі передбачає втручанням до пам'ятки архітектури - навчального корпусу №9, що може призвести до зміни об'єкта культурної спадщини. Згідно ст. 26 п.3 Закону України «Про охорону культурної спадщини» вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури, тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення корпусу №9 повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування»*

Дослідження по четвертому питанню

Чи можна пристосовати трапезну, церква Святого Духу та поварня (м. Київ, вул. Григорія Сковороди, 2), що є пам'яткою архітектури національного значення, для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення згідно існуючих нормативних вимог?

Об'єкт дослідження – **трапезна з церквою Святого Духу та поварнею**, що розташовані по вул. Григорія Сковороди, 2 у Подільському районі м. Києва. *Трапезна, поварня* (будинок Галшки Гулевичівни) - одна з найдавніших будівель Подолу. Точна дата будівництва невідома. Існують різні версії щодо первісного функціонального призначення споруди. За однією з них, це був житловий будинок, можливо той самий, який подарувала 1615 р. Київському братству Галшка Гулевичівна, перетворений пізніше на поварню. За другою — це колишня трапезна, зведена за Петра Могили і згадана Павлом Алеппським. Згідно з третьою - будівля відразу призначалася для поварні. У 1811 р. вона постраждала від пожежі, була відновлена у 1824-26 рр. архітектором А. Меленським у класицистичних формах. Фасади втратили первісний декор. Окремий хід веде у глибокий підвал із склепіннями. У 2007 році завершено реставрацію, тепер розміщується музей НаУКМА і проводяться культурні заходи. *Церква Святого Духу* закладена на початку 30-х років 17 ст. Петром Могилою як навчальне приміщення для колеґіантів. Неофіційно називалась «Конґреґаційною», оскільки служила для академічних зібрань. Також тут була й трапезна. У 20-х роках 19 ст. перебудована архітектором А. Меленським за принципом кругової прибудови. У 2005–2007 роках відбулась повна реконструкція приміщення.

Судовий експерт _____ Махиня О. М.

Трапезну із церквою Святого Духу та поварнею відносять до **пам'ятки архітектури національного значення**, він має охоронний номер 15/2 і15/4 згідно Декрету КМУ №26-93 від 17.03.1993р. (рис. 14).

Рис. 14. Охоронна дошка на Трапезні з церквою Святого Духу

Під час натурного обстеження трапезної із церквою Святого Духу та поварнею було виявлено ряд суттєвих відхилень від нормативних вимог ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12] щодо доступності для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, а саме:

– згідно п. 6.1.1 «… При реконструкції житлових будинків та громадських будівель і споруд допускається зберігання ганку заввишки не більше 0,15 м від рівня вимощення або тротуару. В такому випадку необхідно влаштовувати пандуси». Ганок будівлі (рис. 15) має горизонтальну площадку, що нижча за рівень прилеглого мощення на дві сходинки. Влаштування стаціонарного пандусу змінить вигляд вхідної групи пам'ятки архітектури і ускладнить водовідведення атмосферних вод від вхідної групи, що може призвести до поступового її руйнування;

Рис. 15. Ганок Трапезною з церквою Святого Духу і поварнею

- згідно п. 6.3.1.1. «ширина маршу сходів всередині будівлі повинна бути не менше ніж 1,35 м з влаштуванням поручнів». В трапезної із церквою Святого Духу та поварнею присутні сходи, ширина маршів яких значно менша за нормативну (рис. 16);

Рис. 16. Приклад сходів трапезної із церквою Святого Духу та поварнею

- згідно п. 6.3.3.1 «громадські будівлі та споруди слід обладнувати пасажирськими ліфтами та підйомниками (нахиленими або вертикальними піднімальними платформами) у випадку розміщення приміщень на поверхах вище або нижче поверху основного входу до будівлі (першого поверху)». В трапезній із церквою Святого Духу та поварнею вони відсутні;
- згідно п. 6.1.7. «глибина тамбурів і тамбур-шлюзів у громадських будівлях та спорудах повинна бути не менше ніж 1,8 м … за ширини не менше ніж 2,2 м. В трапезній із церквою Святого Духу та поварнею ця вимога не витримується;
- згідно п. 6.2.6 «ширина дверних і відкритих прорізів у стіні, а також виходів із приміщень і з коридорів у сходову клітку повинна бути не менше ніж 0,9 м. При глибині відкритого прорізу більше ніж 1,0 м ширину прорізу слід приймати за шириною комунікаційного проходу, але не менше ніж 1,2 м. Внутрішні дверні прорізи не повинні мати порогів і перепадів висот підлоги. За необхідності влаштування порогів їх висота або перепад висот не повинні перевищувати 0,02 м» В трапезній із церквою Святого Духу та поварнею ця вимога не витримується (рис. 17);.

Рис. 17. Приклад дверних прорізів трапезної із церквою Святого Духу та поварнею

- згідно п. 11.4 «в усіх громадських будівлях і спорудах при розрахунковій чисельності відвідувачів 50 осіб і більше або у разі розрахункової тривалості

перебування відвідувача в будинку 60 хв і більше слід передбачати туалети загального користування з універсальною кабіною. Такі туалети повинні бути розташовані на кожному поверсі на відстані не більше ніж 50 м». В трапезній із церквою Святого Духу та поварнею туалети за своїми об'ємно-планувальними рішеннями не дають можливості влаштування універсальної кабіни без додаткової реконструкції приміщень.

Наведені вище недоліки передбачають виконання комплексу робіт з **перебудови (реконструкції) і пристосування** будівлі трапезній із церквою Святого Духу та поварнею щодо виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018 [2.12]. Така реконструкція і пристосування будівлі буде **втручанням до пам'ятки архітектури**, що може призвести до **зміни об'єкта культурної спадщини**. Згідно Закону [2.2] вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури (ст. 26 п. 3 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»), тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення трапезній із церквою Святого Духу та поварнею повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» [2.2] у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 [2.8]. Це, в свою чергу, передбачає розробку і затвердження реставраційного завдання і науково-проектної документації, з її погодженням у відповідних виконавчих органів влади та отриманням дозволу на виконання робіт.

По четвертому питанню: *В результаті будівельно-технічного дослідження було встановлено, що трапезна з церквою Святого Духу та поварнею (м. Київ, вул. Григорія Сковороди, 2) є пам'яткою архітектури національного значення. Виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» у повному обсязі передбачає втручанням до пам'ятки архітектури - трапезної з церквою Святого Духу та поварнею, що може призвести до зміни об'єкта культурної спадщини. Згідно ст. 26 п.3 Закону України «Про охорону культурної спадщини» вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури, тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення трапезної з церквою Святого Духу та поварнею повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування»*

Висновок

За результатами судового експертного будівельно-технічного дослідження було встановлене наступне:

- **по-першому питанню**: *встановлено, що навчальний корпус №7 (м. Київ, по вул. Волоській, 12/4) відповідає нормативним вимогам щодо доступності осіб*

з інвалідністю та маломобільних груп населення в межах розумного пристосування, згідно ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд»

- **по-другому питанню**: *встановлено, що навчальний корпус №1 (м. Київ, Контрактова площа, 4) є пам'яткою архітектури національного значення. Виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» у повному обсязі передбачає втручанням до пам'ятки архітектури - навчального корпусу №1, що може призвести до зміни об'єкта культурної спадщини. Згідно ст. 26 п.3 Закону України «Про охорону культурної спадщини» вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури, тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення корпусу №1 повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування»*
- **по-третьому питанню**: *встановлено, що навчальний корпус №9 м. Київ, вул. Набережно-Хрещатицькій, 27) є пам'яткою архітектури національного значення. Виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» у повному обсязі передбачає втручанням до пам'ятки архітектури - навчального корпусу №9, що може призвести до зміни об'єкта культурної спадщини. Згідно ст. 26 п.3 Закону України «Про охорону культурної спадщини» вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури, тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення корпусу №9 повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування»*
- **по четвертому питанню**: *встановлено, що трапезна з церквою Святого Духу та поварнею (м. Київ, вул. Григорія Сковороди, 2) є пам'яткою архітектури національного значення. Виконання вимог ДБН Б.2.2-40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» у повному обсязі передбачає втручанням до пам'ятки архітектури - трапезної з церквою Святого Духу та поварнею, що може призвести до зміни об'єкта культурної спадщини. Згідно ст. 26 п.3 Закону України «Про охорону культурної спадщини» вимоги будівельних норм і правил можуть бути застосовані тільки тоді, коли це не суперечать інтересам збереження пам'ятки архітектури, тому реалізація намірів щодо пристосування пам'ятки архітектури національного значення трапезної з*

церквою Святого Духу та поварнею повинна бути виконана згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» у відповідності щодо вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури і містобудування»

Судовий експерт _____ доц., к.т.н. Махиня О. М.

Директор
ФОП Махиня О. М. _____ Махиня О. М.

До висновку додаються додатки на 1 сторінці:

- Додаток. Фотокопія свідоцтва судового експерта Махині О. М.

Додаток Фотокопія свідоцтва судового експерта Махині О. М

Згідно з оригіналом _____ О. М. Махиня

Судовий експерт _____ Махиня О. М.

Перевірено та пронумеровано

тридцять дев'ять арк.

Олександр Миколайович
Реєстраційний номер
2708010311

Михаил О.Ол.